

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Кафедра психології розвитку

ЗАТВЕРДЖУЮ”

2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОТЕРАПІЯ

Напрямок підготовки бакалавр за освітньо-професійною програмою «Реабілітаційна психологія»

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

спеціальність 053 Психологія

інститут, факультет психології

Робоча програма із предмету «Психотерапія» для студентів галузі знань 05 «соціальні та поведінкові науки», спеціальності 053 «Психологія» за Освітньо-професійною програмою «Реабілітаційна психологія» за першим (бакалаврським) освітнім рівнем
РОЗРОБНИК: Паркулаб О.К. – кандидат психологічних наук,
зав.кафедри психології розвитку

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології розвитку

Протокол № 1 від « 26» серпня 2022 р.

Схвалено науково-методичною радою факультету психології
Протокол № 1 від “30” серпня 2022 р.

Голова

Пілецька Л.С.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма, бакалавр	заочна форма, бакалавр
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки (шифр і назва)	нормативна	
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування): 053 – Психологія	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		3-й	3-й
Загальна кількість годин : 180		Семестр	
		5-й	5-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4; самостійної роботи студента – 4.	Освітньо-кваліфікаційний рівень: перший (бакалавр).	Лекції	
		24 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		36 год.	12 год.
		Самостійна робота	
		120 год.	160 год.
		Вид контролю: екзамен	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання, бакалаври – 1: 3

для заочної форми навчання, бакалаври – 1: 9

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни полягає у засвоєнні студентами – майбутніми психологами філософсько-епістемологічних, загально-теоретичних основ і організаційно-методичних засад сучасної психотерапії, принципів надання психотерапевтичної допомоги, прийнятих у відповідному напрямі; набутті належної психотерапевтичної ерудиції та виробленні базових терапевтичних умінь і навичок; формуванні професійної культури і етики психотерапевта.

Завдання: розкрити вихідні методологічні засади і теоретичні побудови про природу людини, структуру особистості і критерії психічного здоров'я, прийняті відповідним психотерапевтичним напрямом; суть, види, сфери застосування і фактори ефективності психотерапії; принципи застосування, процедурні особливості і психотехнічні прийоми кожної з розглянутих систем психотерапії; сфери застосування і межі компетентності відповідної психотерапевтичної традиції.

Компетентності, якими повинні оволодіти студенти:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, на основі раціонального планування організувати, координувати, контролювати та оцінювати діяльність і взаємодію суб'єктів у сфері психології.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним, мислити концептуально, системно, саногенно.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні, знання юридичних та морально-етичних нормативно-регулятивних засад професійної діяльності психолога і готовність неухильно дотримуватись їх.

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології, реабілітаційної психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК8. Здатність організовувати та здійснювати психологічну реабілітацію, надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

Програмні результати навчання

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, які мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПР18. Виявляти та диференціювати проблеми збереження і відновлення психічного здоров'я та психологічного благополуччя.

ПР19. Організовувати і проводити реабілітаційно-психологічну роботу в умовах санаторно-курортного оздоровлення.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Класична психотерапевтична традиція

Тема 1. Предмет, завдання, історія становлення та нормативна база психотерапії. Поняття про психотерапію. Зв'язок психотерапії з психокорекцією, психодіагностикою, психологічним консультуванням. Основні психотерапевтичні моделі: медична, психологічна, соціологічна, філософська. Сфери функціонування психотерапії. Загальні фактори ефективності і види психотерапії.

Тема 2. Особистість психотерапевта та. Етика і відповідальність

Етичні засади та етичні дилеми діяльності психотерапевта. Параметри оцінювання професіоналізму психотерапевта. Модель ефективного психотерапевта. Індивідуальний стиль терапії. Порівняльна характеристика кваліфікованого і некваліфікованого терапевта. Феномен професійного вигорання. Фахова підготовка психотерапевтів. Професійна ідентифікація психотерапевта.

Тема 3. Терапевтичний контакт

Визначення і риси терапевтичного контакту. Чинники ефективної діалогічної взаємодії психотерапевта з клієнтом. Навички підтримки терапевтичного контакту (вербальне і невербальне спілкування). Техніка дзеркального відображення невербальної поведінки. Перенесення і контрперенесення в терапії. Специфіка психотерапевтичних стосунків у ситуаціях надання психологічної допомоги клієнтам, що пережили психічну травму.

Тема 4. Особливості структурування процесу психотерапії

Загальна (еклектична) модель процесу психотерапії (В. Гілланд і співроб.). П'ятикрокова модель терапевтичного інтерв'ю. Розробка плану першого інтерв'ю (терапевтичної бесіди). Інтерпретація етичних питань у структурі першого інтерв'ю.

Тема 5. Динамічна психотерапія. *Класичний психоаналіз (за З. Фройдом).* Структура особистості і проблема внутрішньо-особистісної гармонії. Види тривоги. Механізми психологічного захисту. Основні стадії психоаналізу. Психоаналітичні процедури. *Трансактний аналіз Е. Берна.*

Структурно-функціональний аналіз (за Е. Берном). ТА: тлумачення взаємодій. Аналіз психологічних ігор. Сценарний аналіз.

Тема 6. Екзистенційно-гуманістична психотерапія. Гештальт-терапія. Філософія гештальту. Механізми порушення процесу саморегуляції (за Ф. Перлзом). Рівні неврозу як шлях до психологічного здоров'я. Принципи і психотехніки гештальт-терапії. *Гуманістична психотерапія.* Поняття про природу людини в гуманістичній психотерапії К. Роджерса. Умови ефективності клієнт-центрованої психотерапії. Експресивна психотерапія Н. Роджерса. Психогімнастика.

Змістовий модуль 2. Сучасні психотерапевтичні школи

Тема 7. Нейролінгвістичне програмування (НЛП) і терапевтична метафора. Міждисциплінарні джерела НЛП. Поняття про репрезентативні системи та способи їх діагностики. Мета-модель, види та показники її порушення, методи корекції. Шестикроковий рефреймінг в НЛП. *Терапевтична метафора.* Поняття про метафору, її пізнавальні і реконструктивні можливості. Структура терапевтичної метафори та правила її конструювання.

Тема 8. Психотерапія постмодерну. Наративна психотерапія. Філософія наративної психотерапії. Поняття про наратив. Реконструкція та екстерналізація – ключові техніки наративної психотерапії. Формат практики наративної психотерапії. *Позитивна психотерапія (ПП), за Н. Пезешкіаном.* Основні концепції ПП. Типові форми переробки конфліктів у ПП. Моделі для наслідування та їх актуалізація в життєвому просторі людини. Поняття про актуальний та базальний конфлікти, їх співвідношення. Принципи, етапи та засоби психотерапевтичної роботи. Психотехнічні стратегії ПП. Правила вербалізації проблеми в ПП. Формат короткочасної позитивної психотерапії.

Тема 9. Групова психотерапія. Психодрама (Я. Морено). Поняття про психодраму та її основні концепти. Форми і види психодрами. Основні форми психодрами. Методики психодрами. *Схема-терапія подружніх пар (Е. Родігер):* базові потреби, копінг-частки, способи оптимізації спілкування в подружній парі.

Нейролінгвістичне програмування	28	4	4	20	14	2	2	10
---------------------------------	----	---	---	----	----	---	---	----

(НЛП) і терапевтична метафора.								
Психотерапія постмодерну.		4	4	20	14	2	2	10
Групова психотерапія.		2	4	20	22		2	20
Разом за змістовим модулем 2	50	10	12	60	50	4	6	40
Всього годин	180	24	36	120	180	8	12	160

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет, завдання, історія становлення та нормативна база психотерапії.	4
2	Класичний психоаналіз З. Фрейда	4
3	Трансактний аналіз Е. Берна.	4
4	Гештальт-терапія Ф. Перлза.	4
5	Гуманістична психотерапія К. Роджерса	4
6	Нейролінгвістичне програмування і терапевтична метафора	4
7	Наративна психотерапія.	4
8	Позитивна психотерапія Н. Пезешкіана.	4
9	Психодрама Я. Морено.	4

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин, тиждень: денна /заочна форми навчання
1	Поняття про предмет психотерапії та історію її розвитку.	другий
2	Зв'язок психотерапії з психокорекцією, психодіагностикою, психологічним консультуванням.	другий
3	Основні психотерапевтичні моделі: медична, психологічна, соціологічна, філософська. Сфери функціонування психотерапії.	другий
4	Загальні фактори ефективності види психотерапії.	третій
5	Нормативні документи про роботу психотерапевта.	третій
6	Структура і розвиток особистості у психоаналізі.	четвертий
7	Чинники і види тривоги, за З. Фройдом. Механізми психологічного захисту.	четвертий
8	Основні стадії психоаналізу. Психоаналітичні процедури.	четвертий
9	Поняття про трансактний аналіз Е. Берна. Структурно-функціональний аналіз. Власне трансактний аналіз: тлумачення взаємодій.	п'ятий
10	Аналіз психологічних ігор. Сценарний аналіз.	п'ятий
11	Поняття про гештальт-терапію. Філософія гештальту.	шостий
12	Механізми порушення процесу саморегуляції (за Ф. Перлзом). Рівні неврозу як загроза і шлях до психологічного здоров'я.	шостий
13	Принципи і психотехніки гештальт-терапії.	шостий

14	Філософсько-психологічні засади раціонально-емотивної психотерапії. А. Елліс про природу людини і причини її дезадаптації.	сьомий
15	Етапи раціонально-емотивної психотерапії. Технічні прийоми раціонально-емотивної психотерапії.	сьомий
16	Основні концепти гуманістичної психотерапії. Поняття про природу людини в гуманістичній психотерапії К. Роджерса. Умови ефективності клієнт-центрованої психотерапії.	восьмий
17	Експресивна психотерапія Н. Роджерс. Організаційно-методичні засади застосування психогімнастики.	восьмий
18	Нейролінгвістичне програмування (НЛП). Міждисциплінарні джерела НЛП. Поняття про репрезентативні системи та способи їх діагностики.	дев'ятий
19	Мета-модель, види та показники її порушення, методи корекції. Шестикроковий рефреймінг в НЛП.	дев'ятий
20	Поняття про терапевтичну метафору, її пізнавальні і реконструктивні можливості. Структура терапевтичної метафори та правила її конструювання.	дев'ятий
21	Філософія наративної психотерапії. Поняття про наратив у сучасній гуманітарній думці.	десятий
22	Деконструкція та екстерналізація – ключові техніки наративної психотерапії. Формат практики наративної психотерапії.	десятий
23	Основні концепції позитивної психотерапії, за Н. Пезешкіаном. Типові форми переробки конфліктів у позитивній психотерапії. Моделі для наслідування та їх актуалізація в життєвому просторі людини.	одинадцятий
24	Поняття про актуальний та базальний конфлікти, їх співвідношення. Принципи, етапи та засоби психотерапевтичної роботи. Психотехнічні стратегії позитивної психотерапії.	дванадцятий
25	Правила вербалізації проблеми в позитивній психотерапії. Формат короткочасної позитивної	тринадцятий

	психотерапії.	
26	Поняття про психодраму (Я.Морено) та її основні концепти.	чотирнадцятий
27	Види психодрами. Основні форми психодрами.	чотирнадцятий
28	Методики психодрами.	п'ятнадцятий
29	Схема-терапія подружніх пар (Е. Родігер): базові потреби, копінг-частки, способи оптимізації спілкування в подружній парі.	п'ятнадцятий

7. Індивідуальні завдання (форми самостійної роботи):

Рефлексивна робота з трансактного самоаналізу

1. Опишіть Ваш найбільш ранній дитячий спогад. Що це була за ситуація? Подія? Хто був поруч? Як Ви почувалися? Що думали? Робили? Представте свою тодішню життєву ситуацію у вигляді дво- чи тристоронньої позиції з урахуванням переживань Я, Ти, Вони.

2. Яка Ваша улюблена казка, яку Ви найбільше запам'ятали? Що Вас у ній найбільше вразило? Які почуття і думки викликали у Вас різні персонажі? Чи є у Вашому житті щось таке, що має схожість із тією казкою?

3. Яка Ваша типова життєва ситуація; ситуація, що регулярно повторюється, навіть коли Ви бажаєте іншого результату. Зобразіть її графічно, у вигляді серії транзакцій, як при психологічній грі. Як би Ви назвали цю гру? Яке рекетне почуття вона у Вас закріплює? Як ця гра формує Ваш життєвий сценарій та зумовлює роль Переможця, Непереможця чи Невдахи? Кого саме?

4. Чи простежується зв'язок між Вашим раннім дитячим спогадом, улюбленою казкою і типовою ситуацією? У чому його психологічний сенс? Що і як Ви можете змінити у своєму житті, щоб зруйнувати деструктивні ігри і вийти на продуктивний (покращений) життєвий сценарій?

Раціонально-емотивна терапія

Навести приклади 5-х ірраціональних тверджень й аргументацію на їхнє спростування.

НЛП і терапевтична метафора

Скласти (письмово) терапевтичну метафору для конкретного випадку із застосуванням знань про репрезентативні системи індивіда.

Гуманістична психотерапія (експресивний варіант)

Скласти сценарій заняття психогімнастикою із застосуванням експресивної психотехніки.

8. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни передбачено використання таких методів навчання, як:

- ✓ лекції з використанням мультимедійних презентацій;
- ✓ бесіди та дискусії з проблемних, неоднозначних та суперечливих питань;
- ✓ робота в групі – дискусія, рольова гра, колективне обговорення;
- ✓ складання таблиць і структурно-логічних схем засвоюваного матеріалу;
- ✓ аналіз кінофільмів, відео, стенограм для унаочнення специфіки психотерапевтичної роботи з клієнтами.

Провідна форма навчання – лекція. За характером логіки пізнання впроваджуються аналітичний, індуктивний та дедуктивний методи. За рівнем самостійної розумової діяльності – проблемний виклад та частково – пошуковий та продуктивно-творчий методи. Передбачено проведення лекційних і семінарських (практичних) занять, самостійне вивчення літератури, офіційних документів та інших джерел, підготовка тематичних доповідей, написання есе, рефлексивний аналіз терапевтичних ефектів.

Структура семінарського (практичного) заняття містить: оперативне тестування чи письмову роботу, питання для обговорення, практичні завдання, дискусію, підведення підсумків та рекомендовану літературу.

8. Методи контролю

Методи усного контролю (індивідуальне і фронтальне опитування); методи машинного контролю (тести), методи письмового контролю (контрольні роботи, опитування) тощо.

Оцінювання навчальних досягнень студента здійснюється у формі поточного, модульного та підсумкового контролю.

Поточний контроль здійснюється у формі оцінок за різні види аудиторної та самостійної роботи – активність на семінарах (участь у обговоренні питань, у дискусіях тощо), результати виконання творчих завдань, підготовки і презентації рефератів та ін.

Модульний контроль (тематичне оцінювання з модулю) здійснюється на засаді письмової залікової контрольної роботи, яка складається з двох частин: по-перше, тестові питання за змістом аудиторної роботи, по-друге, виконання завдання із самостійного опрацювання певних питань курсу, більша частина яких потребує творчого підходу до змісту. Крім того, загальне оцінювання модулю включає в себе також результати поточного контролю.

Підсумковий контроль з навчальної дисципліни «Психотерапія» – екзамен, який проводиться письмово.

Програмові вимоги з навчальної дисципліни «Психотерапія»

1. Поняття про предмет психотерапії та історію її розвитку.
2. Зв'язок психотерапії з психокорекцією, психодіагностикою, психологічним консультуванням.
3. Основні психотерапевтичні моделі: медична, психологічна, соціологічна, філософська.
4. Сфери функціонування психотерапії.
5. Загальні фактори і види психотерапії.
6. Нормативні документи про роботу психотерапевта.
7. Основні концепти динамічної психотерапії (за З. Фройдом).
8. Структура і розвиток особистості у психоаналізі.
9. Чинники і види тривоги, за З. Фройдом.
10. Механізми психологічного захисту.
11. Основні стадії психоаналізу.
12. Психоаналітичні процедури
13. Поняття про трансактний аналіз Е. Берна.
14. Структурно-функціональний аналіз (за Е.Берном).
15. Власне трансактний аналіз: тлумачення взаємодій.
16. Аналіз психологічних ігор.
17. Сценарний аналіз.
18. Поняття про гештальт-терапію.
19. Філософія гештальту.
20. Механізми порушення процесу саморегуляції (за Ф. Перлзом).
21. Рівні неврозу як загроза і шлях до психологічного здоров'я.
22. Принципи гештальт-терапії.

23. Філософсько-психологічні засади раціонально-емотивної психотерапії.
24. А. Елліс про природу людини і причини її дезадаптації.
25. Етапи раціонально-емотивної психотерапії.
26. Технічні прийоми раціонально-емотивної психотерапії.
27. Основні концепти гуманістичної психотерапії.
28. Поняття про природу людини в гуманістичній психотерапії К. Роджерса.
29. Умови ефективності клієнт-центрованої психотерапії.
30. Експресивна психотерапія Н. Роджерса.
31. Організаційно-методичні засади застосування психогімнастики.
32. Нейролінгвістичне програмування (НЛП).
33. Міждисциплінарні джерела НЛП.
34. Поняття про репрезентативні системи та способи їх діагностики.
35. Мета-модель, види та показники її порушення, методи корекції.
36. Шестикроковий рефреймінг в НЛП.
37. Поняття про терапевтичну метафору, її пізнавальні і реконструктивні можливості.
38. Структура терапевтичної метафори та правила її конструювання.
39. Філософія наративної психотерапії.
40. Поняття про наратив у сучасній гуманітарній думці.
41. Деконструкція та екстерналізація – ключові техніки наративної психотерапії.
42. Формат практики наративної психотерапії.
43. Основні концепції позитивної психотерапії, за Н. Пезешкіаном.
44. Типові форми переробки конфліктів у позитивній психотерапії.
45. Моделі для наслідування та їх актуалізація в життєвому просторі людини.
46. Поняття про актуальний та базальний конфлікти, їх співвідношення.
47. Принципи, етапи та засоби психотерапевтичної роботи.
48. Психотехнічні стратегії позитивної психотерапії.
49. Правила вербалізації проблеми в позитивній психотерапії.
50. Формат короткочасної позитивної психотерапії.
51. Поняття про психодраму (Я.Морено) та її основні концепти.
52. Види психодрами.
53. Основні форми психодрами.
54. Методики психодрами.
55. Схема-терапія подружніх пар (Е. Родігер): базові потреби, копінг-частки, способи оптимізації спілкування в подружній парі.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Методичне забезпечення

Програма навчальної дисципліни, конспект лекцій, рекомендована до курсу література, друковані періодичні видання; ілюстративний матеріал, дидактичні тести, мультимедіапрезентації.

10. Рекомендована література

1. Вестбрук Д., Кеннерлі Г, Кірк Дж. Вступ у когнітивно-поведінкову терапію. Львів, 2014. С. 13-35, 147-217. https://i-cbt.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/KPT-ТЕХТ-1_2- PART.pdf
2. Глива Є. Вступ до психотерапії. Острог-Київ, 2004. 2. Каліна Н. Ф. Психотерапія. К.: Академвидав, 2010.
3. Кривоніс Т. Г. Теорія та практика особистісної психотерапії. К.: Вид дім «Слово», 2012.
4. Карпенко Є.В. Методи сучасної психотерапії : навчальний посібник. Дрогобич : Посвіт, 2015. 116 с.
5. Основи психотерапії : навч. пос. / М.І. Мушкевич, С.Є. Чагарис. Луцьк / за ред. М.І. Мушкевич, 2017. 420 с.
6. Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції : навч. посіб. Київ, 2008, С.45-47. <http://kuzikova.info/ru/2016/01/teoriya-i-praktika-vikovoї-psihokorekcii/> Паркулаб О.Г.
7. Паркулаб О.Г. Терапевтичний діалог як співтворчість консультанта і клієнта. Габітус. № 15, 2020. С.187-191.
8. Паркулаб О.Г., Шпет Я.В. Вплив професійної діяльності на особистість психолога: феномен вигорання та його профілактика. Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки. Вип. 8. Львів, 2021. С.125-132.
9. Теорія і технології застосування сучасних підходів до психотерапії у вітчизняних соціокультурних умовах [Текст]: монографія/ за ред. З.Г. Кісарчук. Київ-Кіровоград : ІмексЛТД, 2014. 268 с.
10. Седих, К. В., Моргун В. Ф. Делінквентний підліток [Текст]: навчальний посібник з психопрофілактики, діагностики та корекції протиправної поведінки підлітків. 2-е вид., доп. К. : ВД "Слово", 2015. 272 с.
11. Паркулаб О.Г. Екзистенційна позиція консультанта як професійний вибір. Психологія особистості. № 1 (8), 2017. С. 183-197.
12. Каліна Н.Ф. Психотерапія [Текст] : Підручник Академвидав, 2010. (Сер. "Альма- матер").
13. М.І. Мушкевич, С.Є. Чагарис Основи психотерапії : навч. пос. Вид. 3-тє. Луцьк : ВежаДрук, 2017. 420 с. <https://core.ac.uk/download/pdf/153588416.pdf>
14. Психологічна деонтологія: етичні кодекси. Хрестоматія / Уклад. В.О. Климчук. Київ, 2004.
15. Яцина О. Ф. Основи психотерапії : практикум. Навчально-методичний посібник. Ужгород, 2021. 80 с.
16. Глива, Є. Вступ до психотерапії [Текст] : навч. посібник. Острог-Київ : Острозька академія, Кондор, 2018. 530 с.
17. Основи психотерапії [Текст]: навч. посібник. К.: Академія, 2017. 192 с

12. Інформаційні ресурси

1. <http://lib.pu.if.ua>. - Сайт наукової бібліотеки Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника.
2. <http://www.nbuv.gov.ua/> - Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського.
3. <http://hklib.npu.edu.ua/> - Наукова бібліотека національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова.
4. <http://upsihologa.com.ua/> - портал професійних психологів України
5. Студентська електронна бібліотека
«Читалка» <http://chitalka.info/psy.html>
6. <http://www.psihu.net/library/file116>